

Bâkî'nin Bilinmeyen Veda Gazeli ve Dîvânında Bulunmayan Bazı Şiirleri

M. FATİH KÖKSAL*

Baki's Unknown Farewell Ghazal and Some
of His Poems That Are Not in His Divan

Ö Z E T

Klasik edebiyatımıza mensup dîvân sahibi şairlerin dîvânlarında yer almayan bazı şiirlerinin şiir mecmuaları ve kısmen cönkler gibi derlemelerde yer aldığı görülür. Şairin o şiir(ler)i bilerek ve isteyerek dîvânına almamış olması veya o şiir(ler)i dîvânı tertip ettikten sonra yazmış olması, bunun iki temel sebebi olarak gösterilebilir. Bunlar dışında da, şaire veya esere (nüshaya) özel sebeplerin mevcudiyeti de mümkündür.

Şiir mecmualarında bu türden şiirlerine tesadüf edilen şairlerden biri de Bâkî'dir. Bâkî, sadece XVI. yüzyılın değil, kuşkusuz ki bütün Türk edebiyatının en önemli şairlerinden biridir. Bu sebeple Bâkî'nin şiirleri edebiyat araştırmacıları için ilgi konusu olagelmış, bu cümleden olarak onun Dîvân'ında bulunmayan veya yayımlanmamış şiirleri üzerine de çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu makalede de Bâkî Dîvânı'nın Arap harfleriyle veya yeni Türk harfleriyle yayımlanmış neşirlerinde bulunmayan bazı şiirlerine yer verilecektir. Hepsisi de şahsî kütüphanemizde bulunan şiir mecmualarından tespit edilen bu şiirlerden biri, derkenarında, şairin Nev'î'ye gönderdiği bu şiirin yazdığı en son gazel ve en son şiir olduğu ve Dîvân'ında bulunmadığına dair bir not bulunması hasebiyle ayrıca önem arz etmektedir.

ANAHTAR KELİMELE R

Bâkî Dîvânı, bilinmeyen şiirler, Nev'î, son gazel.

A B S T R A C T

Even though not seen in the dîvans of classic poets', some poems can be seen in mecmuas and in partly compilations like conks. We can think of two reason for that. First, the poet may left out of those poems from their dîvans on purpose and secondly, he/she wrote those poems after the establishment of his/her dîvan. There may be other reasons besides these due to the poet's or the work's special conditions.

Baki is one of the poets whose some of this kind of poems are encountered in poetry mecmuas. Baki is not only one of the 16th century's greatest poets but also the whole Turkish literature's. For this reason, researchers show interest in Baki's poems including us. Some studies are done on his poems that are not in his dîvan or that are not published. In this article, some of Baki's poems that are not in his dîvans' publications in Arabic or Latin letters. All these poems are identified from the mecmuas that belong to our personal library. One of these poems which the poet sends it to Nev'î is particularly important due to being the last gazelle and poem that he wrote and not being in his dîvan.

KEYWORDS

Baki Divan, unknown poems, Nev'i, the last ghazal.

Klâsik edebiyatımızın birinci derecede önemi haiz kaynaklarından olan şiir mecmuaları, Mehmet Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri merhumların değerli çalışmaları hariç tutulursa, yakın zamana kadar edebiyat

* Prof. Dr., Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, Kırşehir (mfkoksal@gmail.com).

araştırmacıları tarafından pek rağbet edilmeyen, tabir caizse gerektiğçe göz atılan eserlerdi. Mecmualar üzerine son yıllarda yapılan akademik çalışmaların yoğunlaştığını görmek oldukça sevindiricidir. Mücessem ve derli toplu olmaları, özellikle de teselsül halkalarını tespitite edebiyat tarihimize ciddî katkılar sağlaması hasebiyle nazire mecmualarının mecmualar arasında özel bir yeri vardır. Son 15-20 yıldır nazire mecmuaları üzerine yapılan çalışmaların yoğunlaşması şiir mecmualarına olan ilgiyi de beraberinde getirmiş, mecmualar üzerine müstakil çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.¹

Önemi zannedildiğinden çok daha fazla olan mecmû'a-i eş'ârlar ve mecmû'atü'r-resâiller arasında umulmadık bilgilerle karşılaşmak daima mümkün ve muhtemeldir. Şiir mecmualarının sayfaları, bilinen şairleri ve bu şairlerin dîvânlarında yer alan şiirlerini barındırdığı gibi kaynaklarda adına rastlayamadığımız yüzlerce şair veya bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerini de saklar. İşte bu yazıda da Türk edebiyatının en büyük şairlerinden Bâkî'nin "son gazeli" olduğu ve yazıp Nev'î'ye gönderdiği ileri sürülen fakat Dîvân'ında bulunmayan bir gazeli ile mecmualar arasında kalmış, yine şairin Dîvân'ı üzerine yapılan neşirlerde bulunmayan dört gazeline yer verilecektir.

Söz konusu şiirler, şahsî kütüphanemizde bulunan şiir mecmuaları taranarak tespit edilmiştir. Bu şiirler; üçü bir mecmuada, ikisi ise birer mecmuada olmak üzere toplam üç şiir mecmuasında yer almaktadır. Bâkî'nin "veda gazeli" ve diğer bilinmeyen şiirlerine geçmeden önce söz konusu mecmuaların nüsha tavsiflerini verelim.

1) *Mecmû'a-i Eş'âr*, M. Fatih Köksal Özel Kütüphanesi, Yz. 71-Mec. 10.

160x10.5 mm dış ölçülerinde, iç ölçüleri muhtelif; 292 yaprak; satır sayısı muhtelif; sonradan yapılmış bordo bez kaplı mukavva cildin meşin sırtı üzerinde Latin harfleriyle "Şiir Mecmuası" yazmaktadır. Mavi renkli, üç çizgi filigranlı kâğıda nefis nesih hatla mecmuanın sahibi ve

¹ Bu noktada, tarafımızdan üretilen ve kısmen de olsa uygulanmaya başlanan "Şiir Mecmualarının Sistematiik Tasnifi Projesi"nin (MESTAP) mecmua çalışmalarına bir ivme kazandırdığını söyleyebiliriz.

derleyicisi olan Kastamonulu İshâk-zâde Es-seyyid Hâfız Hasan Fevzî tarafından 1293-1297 yılları arasında yazılmıştır.

Muhtevası: Mecmua, önemli bir kısmı Alevî-Bektaşî ve Hurûfî inanç sistemine mensup 392 şairin 600'e yakın şiirini barındıran oldukça hacimli bir şiir mecmuasıdır. Mecmua Kastamonu yöresi divan şairleri ve bazı halk-tasavvuf şairlerini tanıtmaya bakımından da değerlidir.² Mecmuayı değerli kılan bir başka özelliği, pek çok şair hakkında ya şiir başlığında ya da derkenarlara kırmızı mürekkepli bir kalemle düşülen kısa bilgi notlarıdır.³

Mecmuada şiiri bulunan şairler -alfabetik sırayla- şunlardır:

Abdâl, Ademî, Adlî, Âgâhî, 'Âhid, Ahmed, Ahmedî, Âkif, Aklî, Âlî Paşa, Amasyalı İzzet Efendi, Ârif, Arîfî, Âsaf, Âsım, Âşık Ömer, Atâyî, Aynî, Bahârzâde Ferîde Hanım, Bahâyî, Bâkî, Bâzî, Bedrî, Behcet, Belîg, Ca'ferî, Celâlî, Cem'î, Cesârî, Cevâbî, Cevdet, Cihâdî, Çâkerî, Dehrî, Dertli, Derviş Ömer, Dervîşî, Dervîşî Baba, Dilşâdî, Dürrî, Ecrî, Edhem, Emrâh, Emrâhî, Erbâbî, Es'ad, Esrârî, Esrârkeş Baba, Derûnî, Eşrefzâde Rûmî, Fâ'ik, Fâ'iz, Fahrî, Fazlî, Fedâyî, Fehîm, Fehîm-i Taşköprî, Fehmî, Fenâyî, Ferrî, Fethî, Fevzî, Feyzî, Fuzûlî, Gafûrî, Gâli, Garîbî, Garîbî (A'mâ Yûsuf), Hâfız, Hafîdî, Hâk-i Mahzûnî, Hâkim, Halîlî, Hâlisî Çelebi, Hamdi, Hâmî, Hanîf, Hanîfî, Hasbî, Hasmî, Hâşim, Haşmet, Hatâyî, Hâtem, Hayrî, Hıfzî, Hikmet, Hilmî, Hisârî, Hulûsî, Hurrem, Huşû'î, Hüdâyî, Hüseyinî, Hüseyinî Çelebi, Hüsni, Hüsrev Efendi, İbrâhîm, İkbâlî, İlhamî, İlhamî (Sultan Selîm), İrşâdî, İshâk, İsmail Hakkı, İsmetî, İşretî, İtâbî, Kabûlî, Kâmî, Kâmil, Kanberî, Kânî, Kâzım, Keçecizâde İzzet, Kemâlî, Kemâlî Baba, Kenzî, Kerîm, Kırkkiliseli Şevket, Kuddûsî, Lâmi'î Efendi, Latîf, Lebîb, Lem'î, Leylâ Hanım, Mâhir-i Kadîm,

² Sayın Sabri Koz ve Dr. Nail Tan'ın bildirdiklerine göre *İshak-zâde Fevzî Mecmuası* aslında Kastamonu yöresinde edipler ve şiir severler arasında tanınan, önem ve değeri bilinen bir mecmuaymış. Başka bir nüshası olup olmadığı bilinmeyen elimizdeki mecmua, Sayın Tan'ın ifadesine göre Fevzî'nin kaleminden çıkan ve oğluna intikal eden nüsha imiş. HAGEM tarafından satın alınmak istenen mecmua, oğluyla fiyat konusunda anlaşılabilmesi üzerine alınamamış.

³ Söz konusu mecmua ve mecmuanın bu özelliği bir sempozyum bildirisıyla tanıtılmıştı: Köksal 2010.

Mahmûd Hüdâyî, Mahsûlî, Mahvî, Mantıkî, Mecdî, Medîhî, Meftûnî (Sultân Mustafâ), Menba'î, Menzî, Merâmî, Meşrebî, Mevzûnî, Meydânî, Mezâkî, Micmerî, Mihrî, Mîr Fâzıl, Mîr Hakkı (İsmâil Paşazâde), Mîr Kâzım, Mîr Necâtî, Mîr Nihâd, Mîr Sa'îd, Mir'âtî, Misâlî, Muhibbî (Sultan Süleyman), Muhyî, Murâd, Murâdî, Murâdî (Sultan Murâd-ı Sâlis), Münîr, Müslimî, Müştâk, Nâ'ilî, Nâbî, Nahîfî, Nakşî, Nâlî, Nazîf, Nazîm, Nâzım, Nazmî, Necîb, Nedîm, Nedîm (Mahmûd Nedîm Paşa), Nef'î, Nesîb, Nesîmî, Neş'et, Neş'et Efendi, Nev'î, Nevres, Nevres Paşa, Nihâd, Nihânî, Niyâzî, Niyâzî-i Cedîd, Niyâzî-i Hayder, Nizâmeddîn, Nûrî, Nûrî-i İskilibî, Nûrî-i Kadîm, Nûrî-i Tokâdî, Nüzhet, Osmân Nevres, Pertev, Pertev Paşa, Râ'if, Rahmî, Râsih, Râşid, Re'fet, Refî'-i Kâlâyî, Resmî, Reşîd, Reşîdî, Revânî Baba, Rızâ, Rızâ-yı Beşiktaşî, Rızâ Paşa, Riyâzî, Rûhî, Ruhî-i Bagdâdî, Rûhî-i Kadîm, Rüşdî, Sâbir, Sâbit, Sabrî, Sabûhî, Sâdık, Sa'dî, Safder, Sâfî, Safvet, Sâ'i, Sâ'ib, Sa'îd Efendi, Salâhî, Sâlim, Sâmi, Sâni, Saydî, Selâmî, Semâ'î, Sermed, Seyfî, Seyyid Ahmed Hicâbî, Seyyid Seyfî, Siddîk Ali Baba, Sıdkî, Sıdkî-i Kastamonî, Subhî, Sultân Cem, Sultan Mehmed Hân (Muhammed mahlaslı), Sultân Mustafâ, Süleymân Fehmî, Süleymân Muhibbî, Sürûrî, Şâdî, Şâkir, Şâmî, Şefîk-i Hanyevî, Şehdî, Şem'î, Şem'î-i Konevî, Şemsî, Şemsî Paşa, Şemsî-i Sivâsî, Şerefi, Şevkî, Şeyh Cemâlî, Şeyh Gâlib (Es'âd mahlasıyla), Şeyh Rızâ, Şeyh Selâmî, Şeyh Sezâyî, Şinâsî Bey, Şühûdî, Şükrî, Tahsîn, Tâlibî, Tîgî, Tûrâbî, Ubeydî, Ulvî, Usûlî, Vâfî, Vahdetî, Vahîd, Vasfî, Vâsîf, Vâsîf-ı Enderûnî, Vecdî, Vehbî (Sünbülzâde), Vehbî, Vesîm, Virânî, Vüsûlî, Yahyâ, Yahyâ Efendi, Yehûdâ, Yemînî, Yesârî, Yetîmî, Yûsuf Nâbî, Yûsuf Ziyâ Paşa, Zahmî, Zâtî, Zekâyî, Zekî, Zihnî, Zihnî-i Çermîkî, Ziyâ, Ziyâyî, Zuhûrî.

- Baş: Cemâlûn bâğî ey dil-ber gül-i zîbâya nâz eyler
 Boyuñ bir servdür ammâ şeh-i tûbâya nâz eyler
- Son: Kaçan yâd eylese câm-ı leb-i la'lûñ gönül cânâ
 Akar hûn-âb olur çağlar dükenmez çeşme-i dîdem

2) Mecmû'a-i Eş'âr, M. Fatih Köksal Özel Kütüphanesi, Yz. 214-Mec. 64.

200x120 mm dış ölçülerinde, iç ölçüler muhtelif, 72 yaprak. Kapak içleri ebru kaplı, sırtı fersude vişne çürüğü renkli, şemseli, salbekli, zencirekli, koyu kahverengi sahtiyan cilt içinde, çizgi filigranlı, krem renkli, az âharlı kâğıda nesta'lik hatla yazılmış. Özellikle derkenara yazılan şiirler ciltlenme esnasında ciddî kesilmelere maruz kalmıştır. İstinsah tarihi ve derleyeni / müstensihî belli değildir.

Muhtevası: Özellikle Âlî (الى) mahlaslı şairin çok sayıda şiiri (69 adet) dikkat çekmektedir. Mecmuada şiiri bulunan şairler -alfabetik sırayla- şunlardır: Âlî, Bahâyî, Bâkî, Emrî, Fazlî, Fuzûlî, Fennî, Figânî, Hâfız, Hakkî, Halilî, Hâşimî, Hüdâî, Kabûlî, Kâsım, Mânî, Muknî', Nef'î, Nesîmî, Nûrî, Sehî, Örfî, Rahmî, Ubeydî, Ulvî, Vânî, Zâtî. Ayrıca mahlassız bir muhammes ve iki gazel de mevcuttur.

Baş: Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu deñlü tutuşan odlara kılmaz çâre su

Son: Bahâyî-veş degilsin kâbil-i feyz-i safâ sen de
Tekellûf ber-taraf ey hâtır-ı nâ-şâd n'eylersin

3) Mecmû'a-i Eş'âr, M. Fatih Köksal Özel Kütüphanesi, Yz. 311-Mec. 98.

180x110, 130x75 mm ölçülerinde, 204 yaprak, çift sütun, muhtelif satırlı (24a'ya kadar düz yazılı olan sayfalar 13, 24b'den 203b'ye kadar olan eğik yazılı sayfalarda 10 satır). Sırtı ve ön arka kapakların ortası gri bezle kaplı, kalın altın zencirekli, müklepli koyu vişne meşin cilde; 2b nefis mihrabiyeli, her sayfası altın yıldızla cetvelli, farklı renklerde (krem, sarı, mavi, yeşil, pembe) aharlı kâğıtlara, nestalik hatla yazılmıştır. 34a'ya kadar söz başları siyah çerçevelemiş altın yıldızla olmak üzere, sayfadan itibaren söz başları yer almayıp sadece yeri bırakılmıştır. Müstensihî ve istinsah edeni belli olmamakla beraber mecmuadaki bütün şairlerin 15 ve 16. yüzyıl şairleri olmasına nazaran 16. yüzyılda, belki en geç 17. yüzyılda yazıldığı düşünülmektedir. 2a'da "Hana Tahsîn Çemişgezekli Osman Rif'at Efendi-zâde" yazılı bir kaşe basılıdır.

Muhtevası: Bâkî'nin 43 şiirle en fazla şiiri bulunan şair olduğu mecmuada Ulvî'nin de 21 şiiri mevcuttur. Mecmuada şiiri bulunan şairler -alfabetik sırayla- şunlardır: Abdî, Âhî, Ahmed (Paşa), Askerî, Atâ, Bâkî, Behiştî, Cafer Çelebi, Celâlî, Cinânî, Emrî, Fevrî, Figânî, Firâkî, Fuzûlî, Gubârî, Günâhî, Hakanî, Hayâlî, Hayâtî, Hayretî, Hüdâyî, İshak Efendi, Kabûlî, Kâmî, Kanberî, Kıyâsî, Lâmi'î, Mehdî, Mesîhî, Necâtî, Nev'î, Nihânî, Rahmî, Revânî, Rûhî, Sabrî, Sebatî, Sürûrî, Şânî, Şem'î, Ubeydî, Ulvî, Usûlî, Yahyâ, Zâtî.

Baş: Cihân bâğında hadd ü zülf ü çeşm ü kaddün ey dil-ber
Biri güldür biri sünbül biri abher biri 'ar'ar

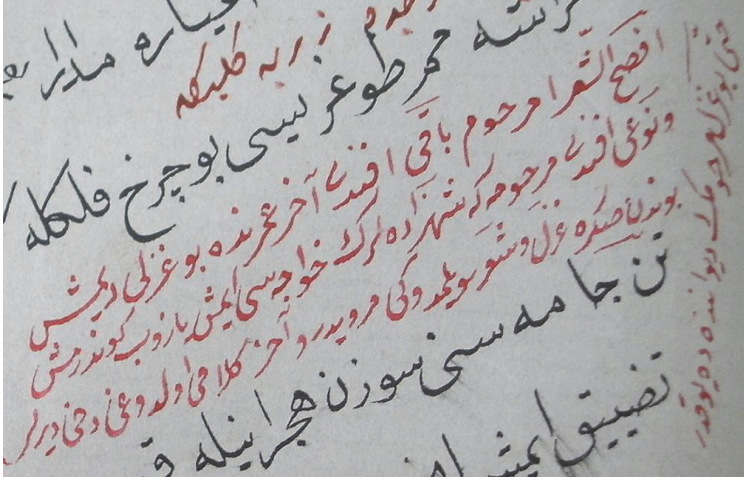
Son: Şehsüvârâ kemer ü tiğ nedür 'âlemde
Gerdenüm ola fedâ ol kemer ü tiğüna ser

BÂKÎ'NİN "VEDÂ GAZELİ"

Şahsî kütüphanemizde Yz. 71-Mec. 10 numarayla kayıtlı mecmua-nın 259a sayfasında, mecmua derleyicisi, Bâkî'nin bir gazelinin yanına kırmızı ve çok ince uçlu bir kalemle ve "gubârî" denilebilecek bir hatla şu notu düşmüştür.

"Efşahu's-şu'arâ merhûm Bâkî Efendi âhîr 'ömründe bu gazeli di-miş ve Nev'î Efendi merhûma -ki şeh-zâdeleriñ h'âcesi imiş- yazup göndermiş. Bundan soñra gazel ve şi'r söylemediği mervîdir. Âhîr kelâmı olduğı[nı] dañi dirler. Hattâ bu gazel merhûmuñ dîvânında da yokdur."

Bahis konusu not şudur:

Gerçekten de burada yer alan gazel şairin yayımlanmış dîvânlarının hiçbirinde (Dvorak 1908; Ergun 1935; Küçük 1994) yer almamaktadır. Bu şiiri ve şiirle ilgili son derece ilginç bu bilgiyi mecmua derleyicisi Kastamonulu şair Fevzî'nin nereden aldığını bilemiyoruz. Ancak bu bilginin Bâkî'nin sadece Dîvân'ında bulunmayan bir şiirini bildirmekle kalmayıp, şairin biyografisine küçük de olsa bir katkı sağlamak gibi bir önemi olduğuna da kuşku yoktur.

Söz konusu gazel şudur:

Vezi: _ . / . _ . . / . _ . . / . _ . _

- 1 Ten cāmesini sūzen-i hicrān ile kaçdı
Tazyîk imiş ancak dil-i dîvāneye kaçdı
- 2 Endîşe-i fitrākini başdan çıkar ey dil
Ol sencileyin şaydı kaçan terkiye aşdı
- 3 Zaḥmın ser-i mü deñlü tıyurmaz reg-i cāna
Kim eyledi faşşād-ı müjeñ itdügi faşdı
- 4 Yol başmada mümtāz idi miskīn saçı lîkin
O şūḥ-ı cefā-pîşe ser-i zūlfini başdı
- 5 Bâkî gibi şayd itdi niçe şîr-i dilîri
Ġamzeñle kaçuñ okın atup yayını yaşdı

Bu noktada, şiirin gerçekten Bâkî'ye ait olup olmadığı, Bâkî'ye aitse Dîvân'ında neden bulunmadığı -ki bu soru diğer şiirler için de geçerlidir- ve şiiri Nev'î'ye gönderildiği bilgisinin sıhhatine dair sorular akla gelebilir.

Aslında bu ve benzeri sorular şiir mecmualarından hareketle yapılan türlü çalışmalarda ve bilimsel toplantılarda başka eserler ve şairler için de -haklı olarak- sorulmakta ve tartışılmaktadır. Öncelikle söylemek gerekir ki bu sorulara verilecek cevapların bütünüyle tatmin edici olması oldukça zordur.

Şiirin Bâkî'ye ait olup olmadığı için dil ve üslûp özellikleri elbette ilk akla gelen ölçüttür. Bu anlamda şiire baktığımızda ilk yapılacak iş kelime kadrosudur. Şiirde geçen tamlaması “şûh-ı cefâ-pîşe” Dîvân'da iki yerde, “miskîn (müştîn) saç” tamlaması Dîvân'da 3 yerde, “ser-i zülû” tamlaması Dîvân'da 21 yerde geçerken, “denlü, kaçan, lîkin, -leyin” gibi edat ve bağlaçlar da Bâkî'de sıklıkla görülmektedir. Asıl belirleyici unsurlardan biri ise mahlas beytindeki “Bâkî gibi...” tarzındaki hitap şeklidir ki bu da Dîvân'da tam sekiz yerde geçer.

Şiirin Bâkî'nin Dîvân'ında neden yer almadığı sorusunun halli daha basittir. Zira özellikle son yıllarda yapılan çalışmalar (Taş 2010; Öztürk-Fidan 2010; Kesik 2012a; Kesik 2012b; Kesik 2013; Savaşkan 2013) bize göstermiştir ki Bâkî'nin Dîvân'ına her nasılsa girmemiş daha pek çok şiiri mevcuttur. Bu, Bâkî'nin şuurlu bir tercihi olabileceği gibi bu şiirlerin Dîvân'ın tertibinden sonra yazılmış olması da mümkündür. Her şiir ayrı ayrı düşünüldüğünde bu ihtimallerin her ikisi de mümkün olabilir. Yani kimi şiirleri Bâkî, Dîvân'ını tertip ettikten sonra kaleme almış, kimilerini daha önce yazmış ama Dîvân'ına dâhil etmemiş olabilir.

Bu şiirin Bâkî'ye aitliği kabul edildiği takdirde mecmuada zikredilen iki bilginin yani, onun son şiiri olduğu ve Nev'î'ye gönderdiği kaydını nasıl doğrulayabiliriz? Elimizde bunu teyit edici bir bilgi var mıdır? Mevcut kaynaklarda bunu destekler bir bilgiye ulaşamadık. Bunu teyit edici tek şey, bu kaydın bizatihi kendisidir. Mecmua toplayıcısı ve şair Kastamonulu Fevzî Efendî'nin bu notu bir başka şiir mecmuasından veya bizim için meçhul olan bir diğer eserden / metinden buraya nakletmiş olmalıdır. Kaldı ki mecmualara, buradaki kayıtlara güvenmekten

başka çaremiz de yoktur. Zira mecmualara hep şüpheyle baktığımız takdirde diğer yazmalara, söz gelimi dîvân nüshalarına da aynı kuşkuyula yaklaşmaktan bizi ne alıkoyacaktır?

Netice itibarıyla, Bâkî'nin “gök kubbede kalan son sadası” ve bir “veda gazeli”ni bize bildiren bu not, şiirini Nev'î Efendi'ye göndermesi hasebiyle aynı zamanda Nev'î'ye verdiği değeri teyit edici bir bilgi mahiyetindedir.

BÂKÎ'NİN MEVCUT DÎVÂN BASKILARINDA YER ALMAYAN DİĞER ŞİİRLERİ:

1*

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- 1 'Āşık a cev̄r ü cefā eyleser sulṭān eylesün
Bendesine her ne kim eyleser sulṭān eylesün
- 2 Mīnnet eyleñ dūstlar def^c-i belāya çün ḥabīb
Ḥānḳāh-ı 'aşka [şol] cāñumı ḳurbān eylesün
- 3 Ölmeden sīnemde taşvīrini naḳş itdüm bugün
Ḥaşr olunca cān gözi cānānı seyrān eylesün
- 4 Genc-i 'aşḳ -ı dil-beri sīnemde pinhān itmede
Dest-i cev̄rūñle gönül mülkini vīrān eylesün
- 5 Pāy-būs ise ğarāz⁴ cānā[n] yolında Bāḳiyā
Cismüñi⁵ bād-ı ec̄el ḥāk ile yeksān eylesün

* *Mecmū'a-i Eş'âr*, M. Fatih Köksal Özel Kütüphanesi, Yz. 214-Mec. 64, vr. 33a.

⁴ ğarāz: 'arż, nüsha.

⁵ Cismüñi: Cismini, nüsha.

2*

Vezin: .---/.---/.---/.---

- 1 Çemende görelî kıddüñi serv-i büstân ditrer
Temâşâ ideli didâruñi âb-ı revân ditrer
- 2 Neyiki nâlem ol şâhuñ kulağına irişmez mi
Benüm ħod ra‘d-ı âhumdan zemîn ü âsumân ditrer
- 3 Leb-i cânâna öykündüñ diyü çekdükte meydâna
İçerler kıanumu diyü şarâb-ı erġuvân ditrer
- 4 Çemende bād serve kıadd-i yâra öykünür diyü
Şu deñlü sille urdı anı gördükde hemân ditrer
- 5 Leb-i sâkıyi meclisde öper sâġar diyü Bâkı
Yürek bir yaña ditrer bir yaña derd ile cân ditrer

3*

Vezin: .---/.---/.---/..-

- 1 Ĥalk -ı ‘âlem yüzüne mihr-i dirahşân dirler
Yine arduñca dönerler meh-i tâbân dirler
- 2 İl terâzüya vurup mışr-ı melâġatde şehâ
Sübhâ var mıdur ola Yûsuf-ı Ken‘ân dirler
- 3 Nesl-i Âdemde eyâ ġür-şıfat dünyâda
Geldi mi sencileyin âfet-i devrân dirler
- 4 İste hicr-i ser-i zülfinde zülâlin yârüñ
Zulmet içinde olur çeşme-i ġayvân dirler
- 5 Bilmeyen jâle şanur ol boyı servüñ Bâkı
Leblerinden utanur ġonce-i ġandân dirler

* *Mecmû‘a-i Eş‘âr*, M. Fatih Köksal Özel Kütüphanesi, Yz. 310, Mec. 96, vr. 52a.

* *Mecmû‘a-i Eş‘âr*, M. Fatih Köksal Özel Kütüphanesi, Yz. 310, Mec. 96, 62a. Dîvân neşirlerinde bulunmayan bu şiir Kesik 2013’de (s. 340) bazı nüsha farklarıyla yayımlanmıştır.

4'

Vezi: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Zaḥm-ı dilden an aar bu em-i giryānı ezer
ara virdi 'ālemi bir atre 'ummānı ezer
- 2 Durmadın atar dile peyveste mūjg[ān] oların
Cāna gedi zaḥm-ı tır-i amze cānānı ezer
- 3 Yār-ı bī-pervā Celālī gibi a aldurdu ba
Memleketde fitne peydā oldu sultānı ezer
- 4 Mest olup uyurken öpmi la'l-i dil-dārı raīb
Ehrimenler aldılar mūhr-i Süleymān'ı ezer
- 5 İtlerüñle her gice avgāda Bākī ākerüñ
vāb-ı afletde yatur ayār-ı nā-dānı ezer

Kaynaklar

- KESİK, Beyhan (2012a), "Bir Yazmadan Hareketle Hareketle Bâkî'nin Yayınlanmamış Şiirleri", *Turkish Studies*, S. 7/1, s. 1489-1500.
- KESİK, Beyhan (2012b), "Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 9, s. 115-122.
- KESİK, Beyhan (2012b), "Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler II", *Turkish Studies*, S. 8/13, s. 337-350.
- KÖKSAL, M. Fatih (2010), "Biyografik Kaynak Olarak Şiir Mecmuaları ve Kastamonulu İshâk-zâde Fevzî Mecmuası", *Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu- Bildiriler*, Nevşehir Üniversitesi, 6-8 Mayıs 2010, Nevşehir, AKM Yayını, Ankara 2011, s.449-467.
- TAŞ, Hakan (2010), "Bâkî'nin Dîvân'da Bulunmayan Bir Gazeli ve Feyzî'nin Naziresi", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S.1, s. 181-192.
- ÖZTÜRK-Fidan, Gülşah Gaye (2010), "Konya Mevlana Müzesi 2095 Numarada Kayıtlı Mevlevilikle İlgili Bir Mecmuadan Hareketle Bâkî'nin Yayınlanmamış Bir Şiiri", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 2, s. 95-108.
- SAVAŞKAN, Cem Bahadır (2013) "Bâkî'nin Pervâne Bey Mecmuası'nda Yer Alan Yayınlanmamış Gazelleri", *Turkish Studies*, S. 8/1, s. 187-213.